

Hindostaanse vrouwen van toen

Nanie Aisa dochter van een contractarbeider

Partnerkeuze bij de tweede generatie Hindostaanse vrouwen die in Suriname werden geboren.

De verhouding Hindostaanse mannen op vrouwen was na de immigratie in 1873 groot. Door het tekort aan vrouwen was het heel moeilijk voor een Brits-Indische immigrant om een Hindostaanse partner te vinden. Voor het stichten van een gezin waren ze aangewezen op vrouwen met een andere etnische afkomst zoals de moeder van nanie (oma) Aisa in haar onderstaand verhaal. Mannen die met veel geluk een Hindostaanse vrouw konden vinden, liepen de risico dat zij al bezet waren. In deze fase kwam het vaak voor dat een Hindostaanse vrouw met meer dan een man het leven deelden. Zoals dat beschreven wordt in het verhaal van nanie Somaria, tweede portret in het boek Hindostaanse vrouwen.

Nanie Aisa dochter van een contractarbeider

(tweede generatie vrouw (1904).

Lezing van wijlen nanie Aisa vanuit de witte lakens.

Nanie Aisa had heel graag op het podium willen staan om haar verhaal te doen en in te gaan op de vragen van de congres bezoekers, maar de plotselinge longontsteking, stak daar een stokje voor. Maar zij gaf het niet op, wij mochten van haar een video-opname maken vanuit haar ziekbed in het ziekenhuis, waar zij met haar zwakke stem haar verhaal voorlas. Wij danken haar voor haar dappere en welwillende houding.

Zij kreeg daar heel veel waardering, voor, vooral van antropologen &/sociologen die haar verhaal indrukwekkend en levensecht vonden. Jammer dat zij kort daarna overleed.

Ik ben geboren uit een gemengd huwelijk. Ik ben eigenlijk een dogla. Dat is een mix van een Hindostaan en een Mulat.



Mijn moeder woonde op Coppename, daar had je een grote suikerplantage *Kent*, waar alleen maar zwarte mensen werkten en woonden. Als jong 16-jarige meisje, werkte mijn *oma* op een school als schoonmaakster. Daar raakte zij in verwachting van haar schoolhoofd. Maar die man was getrouwd. En dat wist mijn grootmoeder niet, pas toen zij de tweede keer zwanger werd, hoorde zij naderhand dat hij een getrouwde man was en toen zei ze 'nee' dat neem ik niet. Ik wil geen getrouwde man. Hierop werd zij geminacht omdat we geen volbloed negers maar mulat type kinderen waren, de mensen maakte scherpe opmerkingen zoals: '*a go mikie wittie piking*'.(Zij moest witte kindertjes hebben).



Mijn moeder was 14 jaar toen mijn oma stierf. Omdat zij geen vader meer hadden, trokken zij in bij mijn overgrootmoeder. Mijn moeder moest voor de andere broers en zusters zorgen. En daarom begon zij op jonge leeftijd naailessen te nemen. Zij wist wel van aanpakken, zij werkte op verschillende plaatsen om de kost te verdienen. Ik heb het over de tijd van het Engels tussen bestuur.

Toen mijn moeder ná de dood van mijn oma als kindermisje in dienst was bij een rijke familie zag mijn vader haar. Hij vroeg aan die meneer (de baas), wie mijn moeder was en of hij met haar mocht trouwen. Die meneer wilde wel een goed woordje voor hem doen bij mijn moeder, maar zij zag het helemaal niet zitten. Ze zei 'nee' ik wil niet. Ik trouw niet met deze buitenlanders deze koelies praten alleen hun eigen taal en een beetje negerengels (Surinaams) 'nee' ik ken ze niet. Maar mijn vader gaf de moed niet op hij ging helemaal naar haar grootmoeder. Toen zei ze: 'ik kan niets beginnen, mijn kleindochter wil niet'. En jullie zijn ook buitenlanders. Ja, want vroeger zagen Creolen de Hindostanen als buitenlanders. Maar toch bleef hij terugkomen totdat zij erin trapte.

Mijn moeder ging zonder enige vorm van huwelijk op achttienjarige leeftijd in het leven bij mijn vader. Zij trok in bij dadie (schoonmoeder). Daar baarde zij haar eerste acht kinderen, zolang heeft zij ingewoond bij dadie (oma, moeder van mijn vader). Als je a zegt moet je ook b zeggen. Toen mijn moeder eenmaal instemde, moest zij aan de verwachtingen van mijn dadie voldoen. En Indiërs hadden hun eigen regels. Zo zeiden zij tegen mijn moeder: 'jij komt met mijn zoon leven dus je moet moslim worden'. En omdat zij geen vader en moeder meer had, heeft zij maar gedaan wat de familie van mijn vader van haar verlangden. Zij is toen moslim geworden. Ook werden de traditionele handelingen bij haar uitgevoerd zoals *kaan ke tjhedai*, dus werden de oren rondom van gaatjes en *kaan ke balie* voorzien. Dus zo kreeg zij aan beide oren 6 om 7 oorringen.

We hebben haar later hierover geplaagd; mijn zus zei altijd tegen haar '*mama so wang kring kring malata dang joe sidong mik ding koelie mang boro joe jesie*'. Ma als rasechte mulat heb je voor die Hindostanen gezeten om je oren te boren.'

Mijn moeder was aanvankelijk van de Evangelische Broeder gemeente, maar dat mocht niet meer want wat dadie zei was wet. Een moeilijke vrouw die de boel terroriseerde. Zij sprak nooit een andere taal

dan het Hindostaans en zij gaf ook altijd de opdrachten in die taal. Dan moest mijn moeder naar haar andere schoonzussen om te achterhalen wat dadie bedoelde. Na een aantal jaren kon zij vloeiend Hindostaans spreken.

Zij moest ons verplicht opvoeden met de Hindostaanse taal. Dat vond dadie heel belangrijk en mijn vader ook. Trouwens met dadie spraken wij alleen Hindostaans. En niet die Hindostaans die Surinamers spreken, nee, het was de mooie taal met al die tierlantijntjes, dus die *thie* en *tha*.

Als mijn moeder bijvoorbeeld voor haar in de stad schoenen moest kopen dan zei ze: *'Ilsa hamrè khartie ek djora djoetie kien dije atjah'*.

Ook moest zij van de één op de andere dag overstappen van het bereiden van Creoolse naar typische Hindostaanse gerechten zoals roti, gosh en daal en al dat soort dingen. Wij werden helemaal op zijn Hindostaans opgevoed. En wij hadden allemaal ook van die typische Hindostaanse namen. Vader koos voor ons de namen uit.

Het leven bij dadie was hard, ze was *'doei akha'*. Zij mat met dubbele maat. Mijn moeder behandelde ze heel slecht omdat zij een mulat was. Zo, wist mijn moeder te vertellen dat ze voor een bevalling doodziek lag op bed. Als zij dan cacao voor haar bracht, deed zij de deur op een kier en schoof het glas naar binnen. Ze vond haar zo minderwaardig en kwam niet in haar buurt. Terwijl zij haar eigen zwangere dochter elke dag met olie insmeerde en masseerde.

Mijn moeder had veel pech zij verloor de eerste zes kinderen bij de geboorte, dat namen ze haar kwalijk. Niemand leefde met haar mee, integendeel. Zij verweten haar met uitspraken zoals: *ha, oe gar se nikare aur moe se khahé*, hetgeen betekent dat zij de kinderen die zij ter wereld bracht, gelijk daarna weer opvrat.

Mijn moeder kreeg ook vaak pakslaag van mijn vader, omdat mijn dadie altijd stookte tussen beiden. Soms stroomde het bloed van der hoofd. Als ik de littekens op haar hoofd en lichaam zag vroeg ik mij af of het normaal was.

In het huis van dadie woonden wij met zijn velen. Je had dadie en dada met kinderen. Mijn moeder met haar man en zo bleven alle jongens die trouwden met hun vrouwen in bij hun ouders.

Ook de dochters van dadie bleven na het huwelijk inwonen omdat zij geen woonruimte hadden en hun echtgenoot als eenling naar Suriname kwam. Maar je weet overal waar er teveel mensen onder één dak wonen, krijg je onenigheid en zo besluit mijn vader om apart te gaan wonen.

Als hij naar de stad verhuisd gaat hij eerst als goudsmid werken en daarna werd hij de eerste Hindostaanse politieagent en later tolk. Mijn moeder die als jong meisje altijd had gewerkt mocht na het huwelijk van hem nooit buitenshuis werken. Dat was schandelijk, als mijn moeder dat vroeg zei hij; 'wat zullen de mensen wel zeggen'. Zij moest ons opvoeden, op het land werken en het huishouden doen, dat was alles wat zij mocht.

Vader had zo zijn eigen opvattingen over vrouwen en meisjes. Alles draaide om hem, en hij bepaalde alleen wat er gebeurde in het gezin. Belangrijk vond hij het Hindostaans zijn. Voldeed je aan zijn Hindostaanse verwachtingen dan was er niets aan de hand.

We mochten nooit in de voorkamer als er mannen op bezoek waren, behalve als ik voor hem moest showen. Bijvoorbeeld als hij wilde opscheppen hoe goed ik de oerdoe taal kon lezen. Dan moest ik wel in bijzijn van de mensen komen lezen. Dan voelde hij zich. Het was heel erg met hem. Zo had mijn zus op een excursie gedanst. En toen zag mijn tjatja, mijn vaders broertje haar. Hij ging naar mijn vader en zei: 'bhaja, ik heb Moeslien zien dansen'. Wel *abba dje* haalde zo die houten klomp van zijn voet, je kent die vroegere tip- tips met een stukje rubberen band. Wel, mijn zus rende de trap op naar boven, nou tree voor tree ging die tip-tip op d'r bil. Hij schold haar uit voor '*loetje*' dat betekent ordinaire meid. En dat voor een vrouw die al getrouwd was en kinderen had.

Zo vond mijn vader de school voor meisjes niet belangrijk. Wel stond hij op verzoek van mijn moeder toe dat wij naar de lagere school gingen. Mijn moeder heeft moeten smeken, dat wij naar school gingen, dus dat ik hier deze tekst voor lees heb ik aan mijn moeder te danken. Ik weet nog toen ik mijn eerste mandje kreeg voor de fröbelschool. O, wat was ik blij o, wat was ik vrolijk. Het was in de tijd van de eerste Wereld Oorlog.

Die tijd werden wij veel geplaagd door de Creolen. Ik weet nog dat ze ons nariepen '*koelie é njang soso rotie nanga daal, oe na zokedier* (Hindostanen eten alleen roti met gele spliterwten, jullie zijn zoogdieren). Ze zeiden nooit zoogdier maar zokedier. Wel, ik weet nog dat wij ze flink hebben afgeranseld. Het was zo erg dat mijn zus zelfs van school afmoest. De zeur (non) liet mijn moeder op school komen voor mijn zuster. Zij vond dat zij haar excuses moest maken, waar mijn zuster zo hardnekkig stond, zij vertikte het. Ze heeft het niet gedaan. Toen zei mijn moeder : '*we if joe no wanie, da zeur no wan joe moro tap scoro, da fi tang na oso*. Nou, als je niet wil, dan mag je niet meer op school en dan blijf je maar thuis. Daarom ging zij van school.

Ik ben tot en met de zesde klas gegaan. Dat was voldoende zei vader. Terwijl mijn moeder bleef aandringen dat ik verder ging, 'neen' het was 'neen' en het bleef 'neen'. In 1914, in dat zelfde jaar, detacheerde mijn vader als tolk naar district Commewijne, Fort Nieuw Amsterdam. Ik kon goed koken en het huishouden doen, daarom moest ik met hem mee. De school ging toen voorgoed naar de bliksem. Mijn moeder ging niet mee omdat de anderen nog naar school moesten en wij hadden nog het perceel. Ik ben twee jaar weggeweest met mijn vader. Ik moest alles voor hem doen, dus een soort huisvrouw. Later wilde een Indonesische dokter in Commewijne, mij type lessen geven om toch op kantoor te werken. Maar Hindostanen vertrouwen dit soort dingen niet. Wanneer de dokter het aan mijn vader vraagt zegt hij : 'als een meisje weet te koken, naaien, stoppen, breien dan is het genoeg.' Hij wilde maar niet dat ik verder ging op school.

Maar mijn broers mochten wel, zij gingen naar de Paulus dat was een mulo school.

Werken, dat vond mijn vader heel belangrijk. Hij heeft altijd in de landbouw gezeten en toen hij in de stad andere werk kreeg, gingen wij in de Randstad *Welgedag E* door met de landbouw. En ik kan jullie vertellen het was heel hard werken. Soms moesten wij rijstplanten een andere keer weer oogsten. Het ergste vond ik het afrukken van de bloedzuigers die aan je lichaam bleven plakken.

Als kind moest je altijd je ouders gehoorzamen en doen wat zij je opdragen, dus denk maar niet dat je gaat klagen. Mijn vader grapte niet met ons, wat dat betreft leek hij erg veel op dadie. Ik mocht helemaal niet treuzelen als hij me riep, anders *tip- tip ai waka miet joe (dan smeeet hij zijn houten klomp op je)*. Op de pas van twee moet je er zijn. En altijd met twee woorden praten zoals, *Djie mia of Djie abba*. Mijn vader hebben wij nooit met papa of vader aangesproken altijd met *mia*. Die *djie* was heel belangrijk, want dan gaf je aan dat je hem respecteerde.

Als ik zo kijk naar het leven van mijn moeder dan vind ik dat zij, heel erg verdraagzaam was. Dat verwachtte mijn vader ook van haar. Ik denk dat zij daarom een goed huwelijk hebben gekend. Want een lievertje, was hij ook niet, anders had ik geen halfbroer. Je moet niet vergeten dat hij in zijn tijd ook een belangrijke man was in de Hindostaanse gemeenschap. Als mijn moeder enkele dagen na de geboorte van haar eigen kind van de één op het ander moment een buitenechtelijk kind van mijn vader in haar schoot geworpen krijgt, brengt zij die op als een tweelingkind. Omdat die tweeling de oudsten zijn uit het gezin, weten wij niet beter tot dat wij dat achttien jaar later ontdekken. Familiegeheim bleef dat, aan mijn moeders gedrag zou je nooit kunnen merken, dat het een buitenechtelijk kind was, integendeel.

Grote meisjes die niet meer naar school gaan moeten trouwen dat was vroeger een regel. Ik kreeg toen aanbod van een jongen. Op halfbloedjes vallen ook *niet-Hindostanen*. En dat heeft heel wat problemen opgeleverd. Want mijn vader was geen gemakkelijke man. Alles van hem was Hindostaans of Moslim. Dus toen die keurige matrozen jongen om de hand kwam vragen heeft mijn vader hem helemaal naar de deur gebracht en heeft de deur achter hem dicht gesloten. Hij zei: 'je bent geen Hindostaan, je bent geen moslim. Mijn dochter zei hij: 'trouwt alleen met een moslim jongen.'

Maar deze jonge was niet weg te slaan. Hij bleef terugkomen mijn vader heeft wel tien keer geweigerd. Toen ging hij naar mijn zuster, en vroeg haar, maar waarom wil je vader niet dat ik met je zusje trouwt. Toen zei mijn zus: 'hij heeft je toch al gezegd dat je geen moslim en Hindostaan bent'. Maar wil je echt met mijn zuster trouwen dan moet je moslim worden. Toen zei hij dan doe ik toch. Hij ging weer naar mijn vader en zei, uw standpunt is dat ik moslim moet worden, wel dan word ik moslim. Hij gaf hem heel tevreden een paar schouderklopjes en zei dat is een goed besluit. Hij is naar zijn familie gegaan en vertelt, hij vond het geweldig dat die jongen precies deed wat hij wilde. Voordat je dacht hadden ze een kurta, (moslim klederdracht) voor hem genaaid. Er werd ook een pagrie (zo'n tulband) gemaakt, voor die avond dat hij moslim werd. Het huwelijk werd op z'n moslims voltrokken met lezen van de nikaah.

Mijn andere zusters zijn allemaal uitgehuwelijkt door mijn vader. Zij zijn met moslims getrouwd. Mijn vader werkte bij de immigratie departement, en als die mannen naar Suriname kwamen keek hij of hij een geschikt iemand kon vinden voor zijn dochters.

Een man wilde met mijn zuster trouwen maar het probleem was dat hij Hindoe was. Dus wat deed mijn vader, hij ging naar dadie om de zaak te bespreken, toen zei hij tegen dadie: '*amma ie to Hindoe hé*' (moeder maar hij is een Hindoe).

Toen zei dadie : '*bhole ghoemho, bhole roti ail moe mé aur deen gail ghoé mé*'. Dat betekent: jonge toch, roti eet je met zijn mond maar verstand heb je in je kont. Hoe kan hij als Hindoe om de hand van een moslim meisje vragen.

Je begrijpt dat dit huwelijk niet doorging, vader bepaalde wel de regels maar de oudste vrouw had toch meer ontzag in het familienetwerk van ons gezin.